

Nr. 19 Maart 1976

CHRISTUS VOLGENS DE KORAN

Het mysterie van Christus dood

Mohammedanen of Moslims ?

Ten geleide.

Uit het artikel van Ali Merad "Christus volgens de Koran", hebben we in het vorige nummer reeds gezien: de identiteit van Christus, de natuur, de mensheid en de uitnemende positie van Christus volgens de Koran.

Nu wij, christenen, ons voorbereiden op het Paasgebeuren, waarbij het lijden, de dood en de verrijzenis van Christus onze bijzondere aandacht vraagt, plaatsen wij het vijfde deel van dit artikel: het mysterie van de dood van Christus volgens de Koran.

De Koran ontkent dat Christus gedood en gekruisigd werd. Daardoor kent de Islam de leer van de verlossing niet, waaronder verstaan wordt: lijden en dood ten behoeve van anderen.

Ali Merad zegt ons dat de slotfase van het aardse bestaan van Christus moet gezien worden tegen de achtergrond van de totale inhoud van de Koranleer, die erop gericht is de moslim zekerheid te geven dat God de zijnen nooit in de steek laat en dat datgene waar men naar uitzielt, ook zal triomferen alle beproevingen ten spijt.

De titel van dit vijfde deel spreekt over het mysterie van Christus' dood.

Er blijven vragen liggen.

de redactie

V HET MYSTERIE VAN DE DOOD VAN CHRISTUS.

De Koran bevestigt nadrukkelijk, dat Christus niet is gestorven aan het kruis en dat God Hem tot zich heeft genomen. Maar die ten-hemel-opneming plaatst ons voor een probleem of liever voor een mysterie, hoe is Hij door God "opgenomen"? Was die opstijging van Christus lichamenlijk in letterlijke zin of alleen maar geestelijke opstijging? (25)

Sommige commentaren hebben geprobeerd dit aannemelijk te maken door te zeggen, dat Christus in zijn slaap ten hemel zou zijn opgeheven. God heeft hem zodoende de overgang van zijn aardse toestand naar zijn nieuwe bestaan in de hemel willen vergemakkelijken. (26)

Het is niet onze taak om deze uitleg ter discussie te brengen. Maar laten wij eenvoudig nagaan, wat de zedelijke en geestelijke draagwijdte is van hetgeen de Koran ons leert over de dood van Christus.

(1) Christus' ten-hemel-opneming is een vrije daad van de almacht van God, die in zijn schepping handelt zoals Hij wil. Met zo'n bewering heeft de moslim niet de geringste moeite, want hij is meer vertrouwd met het begrip "mysterie" dan men gewoonlijk denkt. (27)

(2) De ontkenning van Christus' dood komt volkomen overeen met de gedachtegang van de Koran en met de leerstellingen die men uit de Koran put.

Op dit punt is de leerstellige houding van de Islam met een beroep op de Koran, beter verantwoord dan de leerstellige houding van het Jodendom. Het Jodendom is gebaseerd op het begrip verlossing; terwijl het begrip verlossing in de Koran helemaal niet duidelijk uit de verf komt, en veeleer vanuit het Christendom zijn weg naar de Islam zou gevonden hebben.

De rechtzinnige leer van de Islam daarentegen steunt op de totale inhoud van de Koranleer, die de zekerheid wil geven dat dat waar men naar uitzielt ook zal triomferen, alle beproevingen ten spijt.

Of men nu kijkt naar de bijbelverhalen in de Koran (voorbeeld van Job, Mozes, Jozef enz.) of de passages m.b.t. de begineschiedenis van de Islam, in beide gevallen blijkt duidelijk dat deze verhalen geen historische feiten willen reconstrueren. De meeste willen slechts een historisch (gegeven) schema in herinnering brengen, als noodzakelijke onderbouw van hun moraal. Want de Koran geeft die verhalen alleen maar vanwege hun stichtelijk karakter, om een voorbeeld te stellen. De algemene strekking is een soort "handelwijze van God" (*sunnat Allah*) aan te tonen, en de eindtriomf van het geloof op de krachten van het kwaad en tegenspoed; deze laatsten zijn de grote beproevingen (*fitna*) voor de gelovige.

Inderdaad is alles in de Koran erop gericht om de gelovige de overtuiging te geven dat hij de overwinning zal beleven op de krachten van het kwaad die hem kwelen en bedreigen en die de schijn waken de overhand te hebben op zijn inspanning en alles wat zijn verwachting inhoudt. (28)

Tegen die achtergrond zou de dood van Christus natuurlijk in tegenspraak zijn met de leer die de Koran konstant voorhoudt.

Deze hypothese zou trouwens ook niet stroken met alles wat de Koran, direkt of indirekt, over de geschiedenis van Christus meedeelt.

De dood van Christus op het kruis zou immers de triomf van zijn beulen betekend hebben, terwijl de Koran op ondubbelzinnige wijze hun falen naar voren brengt:

a Toen Jezus zijn einde voelde naderen, zocht Hij in Zijn omgeving de steun van enkele getrouwen, die zich met hem aan God zouden willen toewijden. De leerlingen beantwoordden aan zijn roep; zij boden zich aan

als de "verdedigers van God" (Kor. 61. 14). Welnu, God laat zijn verdedigers nooit in de steek (Kor. 22. 40).

b In het verhaal van de eindbeproeving zegt de Koran van Christus' vijanden: "Zij beraamden en Allah beraamde, En Allah is de beste der beramers" (citaat uit de Koranvertaling van Prof. Dr. J.H. Kramers) Dat betekent dus dat hun duistere plannen mislukten.

c Tenslotte volgt zelfs een formele ontkenning voor degenen, die beweren dat Christus gedood is, dat hij een menselijke dood gestorven is. Voor de Koran is een dergelijke bewering een godslastering: " Diegenen zijn in wezenlijkheid ongelovigen die zeggen.....Wij hebben gedood de Masih Isa, zoon van Marjam, boodschapper van Allah. Maar zij hebben hem niet gedood, niet gekruisigd----- Neen, Allah heeft hem tot zich verhoogd. (Kor. 4.157 vertaling Kramers)

Zo zou men deze lijst van citaten nog kunnen voortzetten, om aan te tonen dat de Koran talrijke elkaar aanvullende verklaringen bevat die de ontkenning van Christus' dood aan het kruis duidelijk onderschrijven.

De overtuiging van de moslim dat God de zijnen nooit in de steek laat, wordt dus gestaafd door alles wat hij in de Koran kan lezen. Hoe zou God trouwens Jezus in de steek hebben kunnen laten? Een wezen, dat Hij op wonderbaarlijke wijze heeft voortgebracht door zijn *kalima* (woord), een wezen bijgestaan door zijn Geest, een wezen dat hij bevoorrecht heeft door hem de uitzonderlijke macht te verlenen om iets het leven te geven en doden te laten verrijzen. God kan een wezen zoals Jezus niet prijsgeven aan de razernij van enkele beulen.

De Islam weigert dit tragisch beeld van Christus' lijden te aanvaarden. Niet alleen omdat de Islam de leer van de Verlossing niet kent, maar ook omdat zo'n lijden voor hem betekent een mislukking van God zelf.

De Islam verwerpt het idee van Christus' dood. Een dergelijke houding ligt in het verlengde van wat de Koran zegt over de eer die God toekomt en de waardigheid die de mens toegekend wordt. Want in Jezus bereikt de mensheid zijn hoogste waardigheid en zijn bekroning.

Gesteld dat Christus niet aan de dood op het kruis onttrokken zou geweest zijn, en God Hem niet tot zich had verheven, dan zou dat een verschrikkelijke klap betekend hebben - de ineenstorting van alle hoop. (29)

Zo blijkt duidelijk de samenhang tussen het beeld van Christus en zijn geschiedenis in heel de Koran. Een dominerende figuur onder alle Godsgezanten, een uitzonderlijk wezen, wiens schepping in betekenis gelijk staat aan die van Adam. Want beiden vertegenwoordigen unieke momenten in het aardse bestaan van de mensheid: de schepping van Adam duidt op de intrede van de mensheid in het aardse bestaan: de schepping van Christus duidt op de geestelijke bekroning van de mensheid.

De Koran vestigt slechts de aandacht op de essentiële feiten in Jezus' leven en elk van die feiten heeft een uitzonderlijke betekenis.

De wonderbare geboorte van Jezus wordt gegeven als onbetwistbaar teken van Gods Almacht en van de opperste vrijheid van de Schepper. De wonderen van Christus (met Gods toelating) benadrukken de hoogste bezorgdheid van God tegenover zijn dienaren (*'ibâd*), de mensen, en tonen tevens de eindeloze overvloed van Zijn genadewerking aan.

De eindtriomf van Christus is tevens de aankondiging van de triomf van de rechtvaardigen. Want

Christus wordt ons in de Koran voorgehouden als een toonbeeld van goedheid, edelmoedigheid, zachtmoedigheid, kinderlijke vroomheid en ook als een onuitputtelijke bron van zegeningen en weldaden voor de mensen. Christus' verheffing houdt zowel de voltooiing van Gods barmhartigheid in als ook een belofte.

De Koran wil de mensen zeker niet de goedkope geruststelling geven dat alles al is toegezegd en in zekere zin reeds "gegarandeerd". Neen, de Koran laat wel degelijk het kwaad zien in zijn tragische werkelijkheid en in al zijn afschuwelijkheid en hardnekkigheid.

Maar uiteindelijk ligt in het glorieus einde van het aardse bestaan van Christus zoals dat in de Koran verhaald wordt een lering die in staat is om het kwaad de pas af te snijden, twijfels tot rust te brengen en de hoop te doen herleven.

Aan hen die de wereld beschouwen als een op zichzelf aangewezen gesloten systeem, waarin de krachten van het kwaad vrij spel hebben, houdt de Koran weel degelijk voor dat God er is en dat Hij de macht heeft om steeds tussen beiden te komen en in zijn schepping nieuwe dingen tot stand te brengen.

Het leven van Christus, zoals de Koran het ons schetst, toont toch wel o.a. aan, dat God blijvend aanwezig is in de geschiedenis van de mensheid. Van deze eenvoudige waarheid gaat een geweldige kracht uit: kracht om de rechtvaardigen te sterken in hun rechtschapen levenswandel en het geloof te ondersteunen van alle mensen, die proberen bij te dragen aan het welzijn van de mens, ondanks de "listen" van het kwaad.

Er valt nog een andere konklusie te trekken uit wat ons de Koran leert over Christus. Naast bepaalde ontkenningen en tegenspraken, roept de Koran op tot een confrontatie met getuigenissen vanuit Bijbel en Talmud ("mensen van de Schrift" Kor. 3.64) en nodigt hen uit om gezamenlijk de waarheden te onderzoeken (Kor. 3.54). In wezen vormen de uitspraken van de Koran m.b.t. Christus een soort pleidooi voor Jezus (en voor zijn moeder). In dat pleidooi worden sommige punten zwart-wit gesteld, maar anderen worden eerder ter overweging voorgesteld aan de moslims en de 'Mensen van het boek'; in dit geval de Christenen.

Gegeven een dergelijke oproep tot getuigen (Kor. 3.61) en deze gemeenschappelijke vraagstelling (Kor. 65 en 66), vraagt men zich af hoe men hier nog kan spreken van een absolute waarheid en een definitieve uitspraak. De Koran poneert wel geloofswaarheden over Christus, maar in de grond heeft de Koran meer de bedoeling om menselijke studie te stimuleren dan om een laatste antwoord te geven. M.a.w. de moslim zou zichzelf overschatten door te menen de hele waarheid over Christus te bezitten en te weigeren zich toe te leggen om andere getuigenissen te onderzoeken, zoals de Koran dit toch suggereert.

Wij mogen dan ook hopen dat in dit gegeven tijdsbestek en onder begunstiging van zo'n belangrijk thema als de persoon van Christus de wil tot dialoog tussen Christenen en Moslims gestimuleerd wordt.

Het tijdsbestek waarin wij leven eist immers dat de ontmoeting van de godsdiensten gelijke tred houdt met de steeds groeiende kommunikatie op allerlei ander gebied. Terwijl een open klimaat waarin het mogelijk is op duidelijke wijze te getuigen m.b.t. de persoon van Christus een belangrijke bijdrage kan betekenen voor de rust en de ontspanning zowel bij Christenen als Moslims.

Ali Merad

Aantekeningen

(25) Dit is ook min of meer het probleem van de ten-hemel-opstijging van Mohammed (17, 1); met dit voorbehoud, dat het bij Christus om een blijvende ten-hemel-opstijging ging en om het einde van zijn aardse leven.

(26) Vers 34, 42 levert een bewijs voor zo'n verklaring.

(27) Als reactie tegen een hepaalde klassieke exegese, die alle Koranteksten een begrijpelijke inhoud wil geven, toont de reformatorische exegese de neiging om het begrip "mysterie" weer ingang te doen vinden in de gedachtegang van de Islam. Zij verklaart n.l. dat de enig juiste houding van de moslim m.b.t. de Koran-gegevens bestaat in het *tafwîd* en het *taslîm*, d.w.z. een vertrouwvolle overgave aan de gewijde teksten, zonder vooroordeel.

28) Men kent de beroemde Koranformule: "Voorwaar, na de tegenslag volgt het geluk (94, 5, 6). Deze formule wordt vaak in moeilijke omstandigheden door de moslims aangehaald, om elkaar te sterken en zich een motief tot hoop en vertrouwen te geven. Dit is te vergelijken met het begrip van: *Faradjz ba`da shidda* (bevrijding na nood), een bron van talrijke beroemde parafrases in de letterkunde.

(29) Deze houding van de moslim m.b.t. de dood van Christus beantwoordt in zekere zin aan de houding van de Christen m.b.t. de verrijzenis van Christus. Cf. het woord van St. Paulus: "Maar als Christus niet verrezen is, is onze prediking nutteloos, zoals ook ons geloof" (I Cor. 15, 14)

MOHAHHEDANEN OF MOSLIMS ?

Al te vaak worden nog de benamingen gebruikt Mohammedanisme i.p.v. Islam en Mohammedanen i.p.v. Moslims.

Als we met respect willen spreken over een andere godsdienst en de aanhangers van die godsdienst willen aanduiden is het zaak dat we de juiste benaming hanteren.

Vervolgens is het bij iedere vorm van dialoog van het grootste belang dat wij onze gesprekspartners aanspreken met de benaming waarin hij zichzelf herkent of waarin een fundamentele karaktertrek van zijn godsdienst tot uiting komt. Dat betekent tenslotte dat wij moeten weten wat die juiste benaming inhoudt, zeker als dit voor ons een vreemd woord is.

Het is alleszins begrijpelijk dat Christenen menen op gelijkwaardige wijze te kunnen spreken van Christenen en Christendom en van Mohammedanen en Mohammedanisme. Dit is echter niet juist. Christenen noemen zich terecht naar Christus, terwijl de moslims zich niet naar hun profeet Mohammed zullen noemen. Eveneens kan de godsdienst die Christus gebracht heeft Christendom genoemd worden, terwijl de godsdienst die Mohammed predikte Islam genoemd wordt.

Het is van belang de reden hiervan te begrijpen omdat we daardoor tegelijk inzicht krijgen in een belangrijk aspect van beide godsdiensten. De reden is gelegen in de plaats en de rol die Christus in onze godsdienst en Mohammed in de Islam inneemt.

Het Christendom belijdt dat Christus Gods Zoon is, die mens geworden, ons verlost heeft door Zijn lijden en dood. Christus vervult de rol van Middelaar tussen God en de mensen; door Zijn genadewerking noemen wij ons kinderen van God. In het Christendom staat de persoon van Christus centraal.

De Islam getuigt dat Mohammed de gezondene is van Allah; en de rol van profeet heeft vervuld door de oorspronkelijke openbaring in zijn volheid aan de mensen bekend te maken door een boek. Dit boek "de Koran" heeft een centrale plaats in de Islam. Middelaarschap tussen God en de mensen is onbekend in de Islam; ook de profeet Mohammed maakt hierop ook geen aanspraak.

"Zeg: Niet zeg ik tot U lieden, bij mij zijn de schatten van Allah en niet ken ik de verborgenheid, en niet zeg ik tot U: Ik ben een engel". (Kor.6.50)

Wie dan hoopt op de ontmoeting met zijn Heer, laat die heilzaam werk bedrijven en geen wezen deelgenoot maken in de eredienst van zijn Heer". (Kor. 18.110)

De benaming Mohammedanisme en Mohammedanen wordt door de moslims afgewezen. Het zou kunnen duiden op een verering voor de profeet Mohammed, wat een schaduw zou kunnen werpen op de grootheid van God en wat een gevaar zou kunnen inhouden naast God andere machten te erkennen.

Als dan gesteld wordt dat Islam de juiste benaming is voor deze godsdienst, en moslims de juiste benaming is voor de aanhangers van de Islam kan de vraag gesteld worden waar komen die benamingen vandaan en wat betekenen die woorden.

Nemen we daarvoor de Koran Soera 3 vers 18 : "De godsdienst bij Allâh is de overgave (*islaam*)" en Kor. 3. 52 Wij geloven in Allah en getuigen dat wij 'zich overgevend' (*muslimun*) zijn".

Islaam en *muslim* - in het Nederlands islam en moslim- zijn Arabische woorden en komen van het-

zelfde stamwoord SLM. Islam is afgeleid van 'aslama , dat betekent zich veilig stellen, zich toevertrouwen, zich overgeven. Vandaar islam = overgave en moslim = die zich overgeeft..

Beluisteren we verder de traditionele groet waarmee de moslims elkaar in het dagelijkse leven aanspreken: "as-salâmu `alaykum" , Het woord *salaam* duidt op de innerlijke gesteldheid van de moslim: een toestand van vrede en rust.

Overgave aan de almachtige wil van God is het uitgangspunt van islamitisch denken en de levenshouding van de moslim wordt hierdoor bepaald.

Voor ons westerlingen zal zo'n houding van overgave gemakkelijk geïnterpreteerd worden als slaafse onderwerping, fatalisme.

Misschien herinnert u zich uit contacten met moslims, met name in gevallen dat hun tegenslag overkwam, dat u hen hoorde zeggen: "Allah heeft het zo gewild" ofwel na een duidelijke afspraak gemaakt te hebben dat ze tegen u zeiden: "*In sha Allâh*" (als God het wil).

En daarmee had u wellicht de indruk dat alles weer op losse schroeven kwam te staan. En inderdaad kwam er van de afspraak, althans op het afgesproken uur, niet veel terecht. Mensen die in de maatschappelijke dienstverlening werken, weten hoe vaak er moeilijkheden ontstaan zijn omdat afspraken om in aanmerking te komen voor werk, voor sociale uitkeringen en voor woningen de mist ingegaan zijn.

We maken hen dan vaak uit voor fatalisten, niet ter zake zijnde, luie en onbetrouwbare mensen.

We vragen ons af of hier ook niet een stuk verklaring ligt waarom de wereld van de Islam eeuwenlang ondergedompeld is geweest in verstarring en verval, en een speelbal is geweest van het westerse kolonialisme en imperialisme.

Ik geloof dat we de moslim en de wereld van de Islam onrecht aandoen als we ons oordeel hiermee als afgedaan beschouwen.

Overgave houdt in dat men de wil van God in alles onderkent. God is namelijk te groot en te machtig in de ogen van de moslim dat er op aarde ook maar iets zou kunnen gebeuren dat niet door Hem gewild zou zijn. Gevolgtrekking daarvan is dat de verhouding van de mens tot God is gelegen in het volbrengen van Gods wil, de wet van de Koran; dat de mens in verbinding staat tot God, als het ware communiceert met God, doordat hij helemaal in Gods wil is opgenomen.

P. Backx